

УДК 811.161.2'373.423'06

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/33.215871>**Лілія ХАРЧУК,***orcid.org/0000-0003-0063-1956*

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри української мови

Національного університету «Львівська політехніка»

(Львів, Україна) *lilii.v.kharchuk@lpnu.ua*

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ОМОНІМІЯ ТА ПАРОНІМІЯ В ІНТЕРФЕРЕНТНОМУ АСПЕКТІ

Упродовж останніх десятиліть питання культури мови, ретельне студіювання лексико-семантичних процесів залишається в полі зору багатьох українських науковців, позаяк мова є мірилом освіченості та індивідуальності людини. На сучасному етапі розвитку мовознавства нормативність мовлення досліджують і задля його удосконалення, і задля підвищення рівня грамотності мовців. У культурі мовлення помилки аналізують як джерело кодифікації мовних норм, осмислюють причини виникнення інтерферем та досліджують шляхи їхнього усунення й попередження.

Незважаючи на пильний інтерес дослідників до з'ясування змін у словниковому складі сучасної української мови, це питання й донині актуальне, оскільки у суспільстві під дією позамовних чинників завжди відбуваються видозміни лексичного складу. Саме через ці модифікації й спостережено ставлення носіїв мови до реальії і подій сьогоденної дійсності.

У статті проаналізовано активні лексико-семантичні процеси, що відбуваються в українській мові на сучасному етапі її розвитку. Лінгвістичний аналіз текстів науково-популярних, навчально-наукових видань засвідчив, що рівень мовної грамотності сучасної публіцистичної, освітньої та наукової продукції не відповідає нормативній моделі мовної поведінки і в повсякденній комунікації, і в науковій, і в освітній царинах, оскільки аналізовані матеріали містять низку порушень у лексико-семантичній системі сучасної української мови. Зокрема, детально розглянуто явище інтерференції як засобу лексичного уподібнення в контексті міжмовної омонімії та паронімії. Виокремлено інтерферери, які й надалі функціонують в українській мові, а їх вживання на рівні семантичної модифікації спричиняє вживання слів у невласливому для них лексичному значенні.

Констатовано, що тривалий період співіснування двох мовних систем, одна з яких чинила суттєвий вплив на іншу, призвів до мовних девіацій інтерферентного характеру: лексичного уподібнення, паронімії, омонімії.

Ключові слова: *словниковий склад української мови, мовна норма, лексико-семантичні зміни, інтерференція, інтерферема, нормативність, правильність мовлення.*

Lilii KHARCHUK,*orcid.org/0000-0003-0063-1956*

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Language

Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) *lilii.v.kharchuk@lpnu.ua*

LEXICO-SEMANTIC PROCESSES IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE: HOMONYMS AND PARONYMS IN THE INTERFERENT ASPECT

In recent decades, the issue of language culture, careful study of lexical and semantic processes remains in the field of view of many Ukrainian scholars, as language is a measure of human education and individuality. At the present stage of development of linguistics, the normativity of speech is studied both for its improvement and to increase the level of literacy of speakers. In speech culture, errors are analyzed as a source of codification of language norms, comprehend the causes of interference and explore ways to eliminate and prevent them.

Despite the keen interest of researchers in clarifying changes in the vocabulary of the modern Ukrainian language, this question is still relevant, because there are always changes in the lexical structure in society under the influence of extralinguistic factors. Through these modifications the attitude of native speakers to the realities and events of today's reality is observed.

The article analyzes the active lexical and semantic processes occurring in the Ukrainian language at the present stage of its development. Linguistic analysis of texts of popular science, educational and scientific publications showed that the level of language literacy of modern journalistic, educational and scientific products does not correspond to the normative model of language behavior in everyday communication, and in scientific and educational areas, as the analyzed materials contain a number of violations in the lexical and semantic system of the modern Ukrainian language.

In particular, the phenomenon of interference as a means of lexical assimilation in the context of interlingual homonyms and paronyms is considered in detail. Interferemes that continue to function in the Ukrainian language are singled out, and their use at the level of semantic modification causes the use of words in a lexical meaning uncharacteristic of them.

It is stated that a long period of coexistence of two language systems, one of which had a significant impact on the other, led to linguistic deviations of an interfering nature: lexical assimilation, paronyms, homonyms.

Key words: *vocabulary of the Ukrainian language, language norm, lexical and semantic changes, interference, interferem, normativity, correctness of speech.*

Постановка проблеми. Сьогодні вкотре доводить, що мова завжди блискавично реагує на процеси суспільного життя, а «багатство її внутрішніх ресурсів дає змогу словесно відобразити широку гаму відтінків значення нових реалій позамовного світу» (Коць, 2001: 88). Мова – не лише комунікативний код, а й система розумового опанування дійсності, збереження людського досвіду та найважливіше знаряддя соціалізації людини. Не випадково упродовж останніх десятиліть питання культури мови залишається в полі зору багатьох науковців, позаяк мова є мірилом освіченості та індивідуальності людини.

Нині наше мовлення рясніє порушенням усіх можливих мовних норм, унормуванню яких присвячено чимало наукових досліджень. Мовна норма – це загальновизнані правила реалізації мовної системи на всіх її рівнях, що закріплено використанням найкращих і найповніших форм з-посеред наявних мовних варіантів у практичній діяльності різних сфер суспільного функціонування. Лексико-семантичні норми передбачають вживання слів у властивому для них лексичному значенні та «впровадження їх до узаконених (кодифікованих) парадигматично-синтагматичних відношень (себто нормативних відношень багатозначності слова, синонімії, омонімії, паронімії, антонімії та закономірностей сполучуваності слів)» (Фаріон, 2010: 115).

Аналіз досліджень. З огляду на необхідність усталення норми ретельне студіювання лексико-семантичних процесів постійно перебуває в полі інтересів українських науковців: Є. Карпіловської, З. Куньч, О. Микитюк, А. Нелюби, М. Пилинського, Л. Полюги, О. Пономаріва, П. Селігея, О. Сербенської, О. Стишова, І. Фаріон та ін. Спостережено, що на сучасному етапі розвитку мовознавства нормативність мовлення досліджують і задля його удосконалення, і задля підвищення рівня грамотності мовців. У культурі мовлення помилки аналізують як джерело кодифікації мовних норм, осмислюють причини їх виникнення та досліджують шляхи їх усунення й попередження.

Незважаючи на пильний інтерес дослідників до з'ясування змін у словниковому складі сучасної української мови, це питання й донині актуальне, оскільки у суспільстві під дією позамовних

чинників завжди відбуваються видозміни лексичного складу. Саме через ці модифікації й спостережено ставлення носіїв мови до реалій і подій сьогоденної дійсності.

Мета нашого дослідження полягає в аналізові активних лексико-семантичних процесів, що нині відбуваються в сучасній українській мові. Задля досягнення зазначеної мети проаналізовано активну лексику наукового стилю сучасної української мови, досліджено лексико-семантичні норми сучасної української мови, зокрема розглянуто явище інтерференції як засобу лексичного уподібнення, проаналізовано міжмовну омонімію та паронімію в інтерферентному аспекті. Систематизацію здійснено на основі лінгвістичного аналізу текстів науково-популярних та навчально-наукових видань.

Виклад основного матеріалу. Інтерференція як засіб лексичного уподібнення. Інтерференцію (від лат. *inter* – між, взаємно і *ferens* (*ferentis*) – той, що несе, переносить; мимовільне перенесення, накладання ознак однієї мови на іншу в практиці двомовної людини (Єрмоленко та ін., 2001: 70) вважають негативним аспектом мовної взаємодії, позаяк наслідком цього процесу є відхилення від норми. Мовним виявом інтерференції є інтерферема – лінгвоодинаця, утворена шляхом дослівного перекладу з урахуванням фонетико-вимовних норм мови, що зазнає впливу. Поділяємо думку мовознавців, які зазначають, що «не мотивовані номінативно, інтерферемами не стають фактом мови, оскільки функціонують як паралельні, але не синонімічні до нормативних засоби словесного вираження. Інтерферема є небезпечним денационалізуючим явищем, тому що витісняють з ужитку питомі мовні одиниці» (Ануфрієва, 2014: 20).

Наприклад, за нормативного функціонування в українській мові лексем **вимикання**, **вимкнення** в навчально-науковій літературі й надалі фіксуємо випадки використання слова **відключення** (*відключення аварійне, оперативне, планове, навмисне, випадкове* тощо), що ми ідентифікуємо як інтерферему, позаяк таке явище виникло внаслідок запозичення з російської мови та адаптування її до структурно-фонетичних законів української мови слова *отключение*.

У наших попередніх дослідженнях ми констатували наявність інтерферем у науковій мові й чітко довели помилковість дослівного перекладу низки термінів, які й надалі функціують в українських терміносистемах. Наприклад, нормативні питомі терміни *електропересилання*, *лінія електропересилання*, *надземна лінія*, *помпа* дослівно перекладено з російської мови і замінено на інтерферем *електропередача* (рос. *электропередача*), *лінія електропередачі* (рос. *линия электропередачи*), *повітряна лінія* (рос. *воздушная линия*), *насос* (рос. *насос*) відповідно (Харчук, 2012, 2014).

Звернімо увагу й на деякі поняттєві розмежування термінів під час перекладу науково-технічного тексту українською мовою з метою непоширення в мовленні інтерферем як лексем дослівного перекладу: російське *гамма* перекладаємо як *гамма* (грецька літера), *гама* (послідовний ряд будь-чого: кольорів, почуттів, звуків); *ємкість* – *ємність* (фізичний термін), *місткість* (господарчо-економічні показники), *посудина* (сосуд); *жесткість* – *жорсткість* (термін механіки), *твердість* (хімічний термін); *жидкий* – *рідинний* (у фазі рідин), *рідкий* (не густий); *общий* – *загальний*, *спільний* (сумісно використовуваний); *обратный* – *зворотний* (напрямок, бік), *обернений* (математичний термін); *отрицательный* – *від'ємний* (математичний термін), *негативний* (фізичний і технічний термін); *положительный* – *додатний* (математичний термін), *позитивний* (фізичний і технічний термін); *соединение* – *з'єднання*, *сполучення*, *сполука* (хімічна речовина), *сполучення* (математичний термін); *степень* – *ступінь* (математичний термін), *міра* (рос. *мера*), *ступінь* (хімічний і технічний термін); *теплоемкость* – *теплоємність* (фізичний термін), *тепломісткість* (економічний термін); *электроемкость* – *електроємність* (фізичний термін), *електромісткість* (економічний термін) (Харчук, 2018: 126–127).

Як слушно зауважує О. Кочерга, «діставши змогу користуватися матеріалами Інституту української наукової мови, побачивши багатство, виразність і глибоке національне підґрунтя лексики, зібраної і опрацьованої фахівцями найвищої кваліфікації та тонкими знавцями мови, прагнучи залучити набутки тих праць до сучасного термінологічного активу, термінологи «нової хвилі» не завжди враховують, що не можна знехтувати шість десятиліть розвитку мови, хоч яким спотвореним був цей розвиток. Не можна забувати про те, що українська мова була мовою активного спілкування чималої

частини науковців навіть за часів повного панування російськомовної наукової літератури» (Кочерга, 1994: 180).

Незважаючи на достатню кількість наукових досліджень і розвідок з культури мовлення, й донині спостережено активне вживання ненормативної лексеми *учбовий* і в усному мовленні, і в науково-навчальній літературі. Інтерферема *учбовий* відповідає словотвірній моделі прикметника: основа іменника + суфікс -ов-. У лексиці української мови іменники *учба*, *учоба* є беззаперечно ненормативними лексемами, тому від них апіорі неможливо утворити прикметник. Деякі лексикографічні праці дотепер фіксують окремі одиниці, що виникли в результаті штучного наслідування російської мови. З-поміж цих інтерферем фіксуємо й прикметник *учбовий*, що у словникових статтях презентовано як абсолютний синонім до слова *навчальний* (СУМ, Том 10: 532). Вважаємо, що лексема *учбовий* залишається в нашому мовленні й через наявність його в аббревіатурі *ВУЗ* (*вищій учбовий заклад*), яка в роки штучного зближення мов аж до їхнього злиття витіснила питому українську аббревіатуру *виш* (*вища школа*), широко вживану в 20–30 рр. ХХ ст. Натепер після прийняття «Закону про освіту» (2017) відповідно до чинного законодавства в офіційно-діловій документації пропонувано вживати новітню лексему *заклад вищої освіти* (скорочено *ЗВО*). На нашу думку, ненормативну аббревіатуру *ВУЗ*, відповідно, і похідні прикметники *вузівський*, *довузівський*, *післявузівський*, а також лексему *учбовий* буде усунуто з лексики української мови як таку, що порушує лексико-семантичні норми. Доречно зберегти аббревіатуру *ВИШ* (*висока школа* або *вища школа*), яку використовували діячі Інституту української наукової мови та члени НТШ, оскільки ця аббревіатура творить похідні: *вишівський*, *довишівський*, *післявишівський*. Натомість новітня аббревіатура *ЗВО* має нульову парадигму, тобто не творить жодних похідних.

Паронімія в розрізі лексико-семантичних змін у СУЛМ

У сучасній українській мові спостережено явище інтерферентної паронімії, яка охопила низку українських паронімних пар. Погоджуємося з думкою І. Фаріон, яка зазначає, що «це зумовлене наявністю у російській мові тотожних або приблизно однакових слів за звучанням, але відмінних за значенням або ж наявністю у російській мові одного багатозначного слова і натомість кількох з різними значеннями в українській мові» (Фаріон, 2010: 155).

За приклад інтерферентної паронімії можуть слугувати такі паронімні пари наукового стилю мовлення:

Гармонічний (зв'язаний з *гармоніками* – складниками періодичного процесу з частотами, кратними його основній частоті) – **гармонійний** (той, що ґрунтується на принципах *гармонії*, приємний для слуху, милозвучний): *гармонічна хвиля (функція), гармонічний аналіз, гармонічні коливання, гармонічний резонанс, гармонічний сигнал, середнє гармонічне, гармонійний стиль, гармонійний розвиток особи* тощо.

Дифузійний (прикметник від *дифузія*, призначений для процесів дифузії) – **дифузний** (утворений *шляхом дифузії*; змішаний, різнорідний): *дифузійна камера, дифузійний апарат, дифузний // розсіяний, розпливчастий, нечіткий*.

Змінний (1) який змінюється, не завжди буває однаковий; мінливий, непостійний; 2) якого періодично замінюють іншим (про інструменти, деталі механізмів тощо); 3) який працює позмінно) – **перемінний** (такий, що буває не завжди; не увесь час однаковий): *змінна величина, змінний капітал, змінний лад, змінний струм (електричний струм, величина і напрям якого періодично змінюються), перемінне схрещування, перемінний струм (електричний струм, напрямок і сила якого періодично змінюються)*.

Ізолювний шар (якого *ізолюють*) – **ізолювальний шар** (який *ізолює*) – **ізоляційний** (що стосується *ізоляції*): *ізоляційний екран, ізоляційний чинник, ізоляційна стрічка, ізоляційна олива, ізолювальна зона, ізолювальна оболонка, ізолювальна опора, ізолювальна гільза* тощо.

Концептуальний (оснований на якій-небудь *концепції*, що містить ту чи ту *концепцію*) – **концептуалістичний** (стосовно до *концептуалізму*) – **концептуалістський** (стосовно до *концептуалізму, концептуалістів*).

Спостережено, що досить часто помилки в мовленні виникають через незнання лексичних значень слів, що дає підстави зробити висновок: помилки в паронімних відношеннях між лексемами необов'язково зумовлені інтерферентними явищами. Наприклад, *вираження* (дія) – *вираження* (подія) – *вираз* (наслідок події); *відбивання* (дія) – *відбиття* (подія) – *відбиток* (наслідок події); *дослідження* (дія) – *досліджування* (ще не закінчена дія); *металічний* (властивий, притаманний металу; такий як метал, такий як у металу) – *металевий* (зроблений з металу, який містить метал); *показник* (ступеня) – *показник* (коефіцієнт); *робочий* (від робота) – *робітничий* (від робітник); *чисельний* (показник, аналіз, пере-

вага) – *численний* (натовп, маніфестація, (багато-разові) випадки) – *числовий* (розв'язок) тощо.

Міжмовна омонімія в розрізі лексико-семантичних змін у СУЛМ

Дослідники зауважують, що в наукових розвідках на позначення назв повної або часткової формальної подібності слів різних мов за умови їхньої семантичної відмінності використовують різні терміни: «фальшиві друзі перекладача», оманливі міжмовні подібності, міжмовні омоніми, міжмовні пароніми, міжмовні синоніми, міжмовні полісеми, помилкові або неповні лексичні паралелі, фальшиві еквіваленти, псевдоінтернаціоналізми тощо (Турчина, 2012: 123). Відомо, що міжмовна омонімія – це слова різних мов, що збігаються за формою, але відрізняються за своїм лексичним значенням, а нерозрізнення їхніх значень призводить до виникнення семантичних покрутів, а отже, і порушення лексико-семантичних норм. Пропонуємо розглянути приклади стійких помилок, причиною яких є часткова семантична асиметрія в омонімних парах.

Відказати у послугі – **відмовити у послугі**, а **відказати** на зауваження; **заставити** щось **зробити** – **примусити** (змусити, спонукати) щось **зробити**, а **заставити** книгами полицю і кредиторів свій маєток; **кінець кінців** – *кінець кінцем, зрештою, у(в)решті, у(в)решті-решт, нарешті, у(в)кінці*, а *кінців* таки не відшукали; *не змінює пам'ять* – *не зраджує пам'ять*, а *не змінює вектор руху, своїх звичок*; *зауваги носять рекомендаційний характер* – *мають рекомендаційний характер (або рекомендаційного характеру)*, а *носять* гарне вбрання, набакир капелюха, дрова до хати, продукти з крамниці тощо; *пройшло більше року, засідання проходило в залі засідань* – *минуло понад рік, засідання відбувалося*, а *поряд пройшло* багато люду; *усіх присутніх називали по фамілії* – *називали на прізвище*, а *фамілія (родина)* має давнє коріння; *не відбивати результати* – *не відображає результатів*, а *воротар відбиває м'яча* тощо.

Міжмовну омонімію детально розглянуто в навчальному посібнику О. Микитюк «Сучасна українська мова: самобутність, система, норма». Дослідниця подає низку міжмовних омонімів з акцентом на їхнє нормативне й доречне вживання відповідно до норм сучасної української мови, наприклад: *займатися* хемією – *займатися* (почати горіти) – *вчити* хемію, *учителювати*; *загубити* віру – *загубити* книжку – *втратити* віру, або *зневіритися*; *заманливий* (пакет пропозицій) – *привабливий* (пакет пропозицій) – *заманливий* (шлях), що манить; *дзвонити* до брата –

телефонувати (до брата) – дзвонити (у дзвони, у двері); нав'язати своє бачення – нав'язати вузлів – накинути своє бачення; попередити хвороби, лихо, помилки, нещастя, заколот – попередити (заздалегідь повідомити) – запобігти хворобі, лихові, помилкам, нещастя, заколот; прикладати (зусилля) – докладати (зусилля) – прикладати (ліки) тощо (див. більше Микитюк, 2010: 115–117).

Як бачимо, досить часто у теперішньому мовленні плутанина міжмовних омонімів, буквальні взаємопереклади з російської українською мовою призводять до фонетичного пристосування, що тягне за собою виникнення мовних покручів і суржика, наприклад, «Заказуємо блюдо, яке приносять на порцеляновому блюді. Блюдо ми з апетитом і охоче з'їдаємо, а блюдо, на якому було це блюдо, віддаємо назад офіціантові».

Наукові дослідження доводять, що є понад дві з половиною тисячі українсько-російських омонімних пар, що є головною причиною засмічення нормативного мовлення. Погоджуємося з думкою І. Фаріон, яка слушно наголосила, що «кожна мова – це окрема національна й інтелектуально-естетична картина світу, і щоб вона була і здійснювалася мусить працювати така критична

маса лексики, що відрізнятиме її від усіх інших» (Фаріон, 2010: 138).

Висновки. Лінгвістичний аналіз текстів науково-популярних, навчально-наукових видань засвідчив, що рівень культури мовлення сучасної публіцистичної, освітньої та наукової продукції не відповідає нормативній моделі мовної поведінки і в повсякденній комунікації, і в науковій, і в освітній царинах, оскільки в аналізованих матеріалах констатовано наявність порушень лексико-семантичної норми сучасної української мови.

Доведено, що тривалий період співіснування двох мовних систем, одна з яких чинила суттєвий вплив на іншу, призвів до мовних девіацій інтерферентного характеру: лексичного уподібнення, паронімії, міжмовної омонімії. Виявлено, що інтерферени, які й надалі функціують у сучасній українській мові, вживають на рівні семантичної модифікації, що спричиняє уживання слів у невласливому для них лексичному значенні.

Перспективу наших подальших досліджень вбачаємо у більш ґрунтовному опрацюванні інтерференції в контексті багатозначності слова та синонімії, подальшому дослідженні причин процесу англійзації української мови в контексті варваризації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ануфрієва Н. Д. Мовна інтерференція в юридичному підстилі українського ділового мовлення: лексико-граматичний аспект. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Випуск 3. С. 19–24.
2. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
3. Іванець Т. Ю. Схожі, але нетотожні. Словник міжмовних омонімів та паронімів (за матеріалами української та російської мов). Вінниця : ВНТУ, 2006. 142 с.
4. Коць Т. А. Функціонування синонімів у газетно-інформаційному стилі (на матеріалах газет 90-х років ХХ ст.). *Мовознавство*. 2001. № 4. С. 88–95.
5. Кочерга О. Деякі міркування про шляхи і манівці розвитку української наукової термінології. *Сучасність*, 1994. № 7–8. С. 173–182.
6. Кочерган М. Словарь русско-украинских межъязыковых омонимов («ложные друзья переводчика»). Словник російсько-українських міжмовних омонімів («фальшиві друзі перекладача»). Київ : Академія, 1997. 400 с.
7. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : навчальний посібник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. 440 с.
8. Мішеніна Т. Мовні девіації інтерферентного характеру в системі сучасної української мови. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 11. С. 108–122.
9. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
10. Турчина А. А. Лексична міжмовна омонімія у слов'янських мовах. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. 2012. Вип. 17. С. 121–126.
11. Фаріон І. Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова : монографія. Вид. 2-ге, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. 336 с.
12. Харчук Л. До питання нормативності деяких українських електроенергетичних термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»* : збірник наукових праць. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 45. С. 60–63.
13. Харчук Л. Порушення мовних норм в українській електроенергетичній термінології. *Український смисл*, 2012. № 1. С. 114–121.
14. Kharchuk L. Translation errors as a consequence of interfering influences on Ukrainian electric power engineering terminology. *Acta Neophilologica*. 2018. No. 20 (2). Pp. 121–129.

REFERENCES

1. Anufriieva, N. D. (2014). *Movna interferentsiia v yurydychnomu pidstyli ukrainskoho dilovoho movlennia: leksyko-hramatychnyi aspekt*. [Linguistic interference in Ukrainian language's juridical substyle: grammatic aspect]. *Odeskyi linhvistychnyi visnyk*. Vypusk 3. Pp. 19–24 [in Ukrainian].
2. Iermolenko, S. Ya., Bybyk, S. P., Todor, O. H. (2001). *Ukrainska mova: Korotkyi tлумachnyi slovnyk linhvistychnykh terminiv* [Ukrainian language: Short explanatory dictionary of linguistic terms]. Za red. S. Ya. Yermolenko. Kyiv: Lybid, 224 p. [in Ukrainian].
3. Ivanets, T. Yu. (2006). *Skhozhi, ale netotozhni. Slovnyk mizhmovnykh omonimiv ta paronimiv: (za materialamy ukrainskoi ta rosiiskoi mov)* [Similar but not identical. Dictionary of interlingual homonyms and paronyms: (based on Ukrainian and Russian languages)]. Vinnytsia: VNTU. 142 p. [in Ukrainian].
4. Kots, T. A. (2001). *Funktsionuvannia sinonimiv u hazetno-informatsiinomu styli (na materialakh hazet 90-kh rokiv XX st.)* [Functioning of synonyms in the newspaper-information style (on the base of materials of newspapers of the 90s of the XX century)]. *Movoznavstvo*. No. 4. Pp. 88–95 [in Ukrainian].
5. Kocherha, O. (1994). *Deiaki mirkuvannia pro shliakhy i manivtsi rozvytku ukrainskoi naukovoї terminolohii* [Some considerations about the ways and tricks of the development of Ukrainian scientific terminology]. *Suchasnist*. No. 7–8. Pp. 173–182 [in Ukrainian].
6. Kocherhan, M. (1997). *Slovar russko-ukrainskikh mezh'yazykovykh omonimov ("lozhnyie druzya perevodchika")*. *Slovník rosiisko-ukrainskykh mizhmovnykh omonimiv ("falshyvi druzi perekladacha")* [Dictionary of Russian-Ukrainian interlanguage homonyms ("false friends of the translator")]. Kyiv: Akademiia. 400 p. [in Russian].
7. Mykytiuk, O. (2010). *Suchasna ukrainska mova: samobutnist, systema, norma: navch. posibnyk* [Modern Ukrainian language: identity, system, norm]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki. 440 p. [in Ukrainian].
8. Mishenina, T. (2014). *Movni deviatsii interferentnoho kharakteru v systemi suchasnoi ukrainskoi movy*. [Language deviation interferential character in the system of modern Ukrainian language]. *Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Vyp. 11. Pp. 108–122 [in Ukrainian].
9. Selihei, P. (2016). *Svitlo i tini naukovoho styliu* [Light and shadow of scientific style]. Kyiv: Vyd. dim "Kyievo-Mohylianska akademiia". 627 p. [in Ukrainian].
10. Turchyna, A. A. (2012). *Leksychna mizhmovna omonimiia u slovianskykh movakh* [Lexical interlingual homonyms in Slavic languages]. *Komparatyvni doslidzhennia slovianskykh mov i literatur*. Pamiati akademika Leonida Bulakhovskoho. Vyp. 17. Pp. 121–126 [in Ukrainian].
11. Farion, I. D. (2010). *Movna norma: znyshchennia, poshuk, vidnova: monohrafiia* [Language norm: destruction, search, restoration; monograph]. Vyd. 2-he, dop. Ivano-Frankivsk: Misto NV. 336 p. [in Ukrainian].
12. Kharchuk, L. (2014). *Do pytannia normatyvnosti deiakyykh ukrainskykh elektroenerhetychnykh terminiv* [On the issue of normativity some Ukrainian electric power engineering terms]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Serii "Filolohichna": Zbirnyk naukovykh prats. Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Vyp. 45. Pp. 60–63 [in Ukrainian].
13. Kharchuk, L. (2012). *Porushennia movnykh norm v ukrainskii elektroenerhetychnii terminolohii* [Violation of language norms in Ukrainian electric power engineering terminology]. *Ukrainskyi smysl*. No. 1. Pp. 114–121 [in Ukrainian].
14. Kharchuk, L. (2018). *Translation errors as a consequence of interfering influences on Ukrainian electric power engineering terminology*. *Acta Neophilologica*. No. 20 (2). Pp. 121–129 [in English].